

Living Lab Schouwen-Duiveland is een samenwerking tussen:

Gemeente Schouwen-Duiveland, Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, Rijkswaterstaat Zee en Delta, Erasmus Universiteit Rotterdam/ERBS/GovernEUR, Delta Platform - Centre of Expertise Water & Climate, HZ University of Applied Sciences, HAS Hogeschool, Scalda/Groen College, Pontes Pieter Zeeman, Buro Waterfront en 015 Communicatie

Laan van St Hilarie 2
4301 SH Zierikzee

Telefoon (0111) 452 259

livinglab@schouwen-duiveland.nl
www.livinglabschouwen-duiveland.nl
www.linkedin.com/company/living-lab-schouwen-duiveland

Nieuwe oplossingen voor water, voedsel, onderwijs en bestuur

Onderwijs- en onderzoeksinstituten, ondernemers en overheden werken nauw samen in het Living Lab Schouwen-Duiveland. Zij werken aan duurzame oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken op gebied van water, voedsel, onderwijs en bestuur. Dankzij de actieve betrokkenheid en inzet van Agrarisch Schouwen-Duiveland, ZLTO, aquacultuur- en wierenteeltondernemers, NIOZ, WMR in samenwerking met HZ University of Applied Sciences, HAS Hogeschool, Scalda/Groen College, Delta Platform - Centre of Expertise Water & Climate, Pontes Pieter Zeeman, GovernEUR, Deltares, Acacia Water en KWR Water en de vier overheden komen we in de gezamenlijke projecten vooruit.

Voor een toekomstbestendige landbouw zijn antwoorden op verdroging en verzilting van landbouwgronden hard nodig. Samen met agrariërs, onderzoekers en studenten wordt gewerkt aan oplossingen voor de zoetwaterbeschikbaarheid voor de landbouw op Schouwen-Duiveland. Met onderzoek en projecten richt het Living Lab zich vooral ook op nieuwe zoete, zoute en zilte teelten op het land en op een ecologisch verantwoorde buitendijkse voedselproductie in de Oosterschelde en de Grevelingen. In ieder project werken we met enthousiaste agrariërs samen en brengen we de ontwikkelde oplossingen en opgedane kennis in pilots en proeven in de regio in praktijk. Bent u agrarisch ondernemer en wilt u met uw perceel meedoen aan de projecten en onderzoeken? Als u via livinglab@schouwen-duiveland.nl contact opneemt, bekijken we samen de mogelijkheden.

Kansen voor onderwijsvernieuwing, doorlopende leerlijnen en praktijkgericht onderwijs signaleren we vooraf en benutten we in de projecten zoveel mogelijk. Hierdoor komen in het Living Lab leerlingen en studenten in contact met Schouwen-Duiveland en de daar gevestigde ondernemers. Wanneer het kan, verbindt het Living Lab hieraan mogelijkheden voor verbindend besturen en bestuurlijke vernieuwing. De oplossingen die we op Schouwen-Duiveland vinden, kunnen ook perspectief bieden voor andere kustgebieden, overheden en onderwijsinstellingen. Een greep uit de projecten en onderzoeken volgt hieronder. Zie ook: www.livinglabschouwen-duiveland.nl

Monitoringsproject

Natuurlijk Zoet

In het project Natuurlijk Zoet brengen boeren samen met hydrologen van Acacia Water en Waterschap Scheldestromen het zoutgehalte in het oppervlaktewater over een langere tijd in beeld. Want het zoutgehalte varieert gedurende het jaar en is afhankelijk van de neerslag (zoet water).

Gemeente Schouwen-Duiveland startte samen met Waterschap Scheldestromen, provincie Zeeland en Agrarisch Schouwen-Duiveland dit monitoringsproject. Adviesbureau Acacia Water heeft veel ervaring met verziltingsproblematiek en begeleidt het meten. Sinds begin 2019 meten zo'n twintig agrariërs voor 2 jaar eens per 2 weken het zoutgehalte in het oppervlaktewater. De meesten bemonsteren zo'n 4 tot 10 locaties.

De gegevens komen terecht in de database van Waterschap Scheldestromen en Acacia Water die door de boeren en geïnteresseerden is in te zien. Voor het slagen van het project Natuurlijk Zoet is blijven meten belangrijk. Alleen zo krijgen we een beeld van waar de zoute en zoete watergangen op Schouwen-Duiveland zijn.

Natuurlijk Zoet wordt mede mogelijk gemaakt door een subsidie van de Provincie Zeeland en een financiële bijdrage van Waterschap Scheldestromen

Broedplaats Zoet Water Schouwen-Duiveland

Schouwen-Duiveland is voor zoet water geheel afhankelijk van regenwater en het zoete water in de ondergrond en de duinen. Tijdens droge perioden is de landbouw hierdoor kwetsbaar, maar er is wel een neerslagoverschot.

De waterbeschikbaarheid kan op verschillende manier worden vergroot door:

- in de winter regenwater in de bodem op te slaan;
- regenwater af te vangen en in zoetwaterbellen te bergen;
- door de bodemstructuur te verbeteren.

Veel van deze technieken worden elders al succesvol toegepast. Maar zij zijn nog niet aangepast aan de bijzondere situatie van Schouwen-Duiveland met een hoge kweldruk en deels al brak oppervlaktewater. Daarin komt nu verandering met deze Broedplaats Zoet Water.

De projecten bestaan uit bodem- en watercoaching, bedrijfsadvies op maat en een gebiedgerichte aanpak. Daarbij wordt er een investeringsfonds en een leer- en kennisnetwerk (Zoetwater Academie) opgezet. Samen met de onderwijspartners, HZ University of Applied Sciences, HAS Hogeschool, Scalda en Erasmus Universiteit wordt de verbinding gelegd met studentenopdrachten en –onderzoek.

Gelijktijdig loopt via het Zeeuws Deltaplan Zoet Water een financieel haalbaarheidsonderzoek naar een externe aanvoer van zoet water. Op dit moment zijn de broedplaats en dit onderzoek nog twee afzonderlijke sporen.

De Broedplaats Zoet Water Schouwen-Duiveland is een onderdeel van het Living Lab Schouwen-Duiveland en maakt eveneens deel uit van het Gebiedsplan Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Zuidwestelijke Delta waar het Ministerie van LNV, de provincies Zeeland, Noord-Brabant, Zuid-Holland, gemeente Schouwen-Duiveland, het waterschap Scheldestromen, de ZLTO/ASD samenwerken aan de opgaven met betrekking tot een robuust zoetwatersysteem en een volhoudbare landbouw. De Broedplaats heeft een looptijd van ongeveer 4 jaar.

Lokaal Het Zout

Lokaal Het Zout (Pieter Zeeman) slaat een brug tussen het voortgezet en hoger onderwijs. Hier werken partijen uit het Living Lab samen aan duurzame innovatie en de vernieuwing van het onderwijs op Schouwen-Duiveland. Technasium-leerlingen kunnen hier aan de slag met concrete opdrachten. Ook hbo-studenten kunnen het lokaal gebruiken voor hun onderzoek.

Resultaten onderzoeken zeewierkweek 2018–2019

In de afgelopen twee jaar zijn drie studies gedaan naar mogelijke ruimte in Zeeland voor het kweken van zeewier. Zeewier krijgt meer en meer belangstelling, maar de ruimte in de Deltawateren lijkt beperkt. Studenten van achtereenvolgens Van Hall Larenstein, Hogeschool Rotterdam en HZ University of Applied Sciences maakten analyses van:

- de eisen die zeewier stelt en wat de mogelijke (positieve en negatieve) effecten van zeewierteelt kunnen zijn;
- potentiële locaties voor zeewierteelt;
- mogelijkheden voor combinaties van zeewierteelt met andere functies;

Te raadplegen via:

www.livinglabschouwen-duiveland.nl

